

СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ЇЇ ОЦІНКА

Ефективність соціальної діяльності характеризує соціальний розвиток і визначає процес задоволення матеріальних і духовних потреб працівників торговельного підприємства.

Stud. M.M. Medvid; prof. V.F. Proskura – Mukachevo technological institute

Social efficiency on auctions enterprises

Efficiency of social activity characterizes social development and determines the process of satisfaction of material and spiritual necessities of workers of auction enterprise.

В умовах розвитку ринкової економіки та переходом більшості підприємств на приватну форму власності, швидкими темпами розвивається така галузь економіки як торгівля. Торгівля є галуззю економіки, особливим видом господарської діяльності, головною ланкою у системі споживчого ринку товарів і послуг, що виступає і як складова споживчого ринку, і як активний його учасник та організатор ринкових відносин.

З переходом до ринкової економіки збільшилась кількість торговельних підприємств приватної (колективної) форми власності. Це викликає необхідність визначення ефективності функціонування даних підприємств. На підприємствах визначають багато видів ефективності, проте більшість підприємців зосереджує свою увагу на визначенні як економічної та соціальної ефективності.

Ця тема є актуальною, оскільки на сьогодні не існує єдиного підходу до визначення поняття "ефективність" та не узагальнено методи оцінки соціальної ефективності.

Питання ефективності розглядається у працях П. Малишева, І. Шиліна, М. Бора, Л. Костіна, Д. Правдіна, Л. Константінова, З. Соколінського, В.І. Іваницького, А. Рендоша, А.В. Шегди та інших вчених, які пояснюють дану категорію по-різному.

Дослідженню питань оцінки ефективності діяльності підприємства у зарубіжній теорії та практиці приділяється значна увага. Це питання розглядають такі вчені як: Р.С. Каплан, Д.П. Нортон, П.Р. Нівен, К. Адамс, І.І. Мазур, Ф. Тейлор, Ф. Гілбертс, А. Файоль, Д. Мак Грегор, Ф. Герберг, Р. Блейк, Д.С. Моутон, М.Х. Мескон, Ф. Хедоурі, А.Д. Урсул, Дж. Дункан, І. Ансоф, Р. Акоф, Д.К. Грейсон та ін. [3, с. 74].

Метою даної статті є узагальнити відомі критерії соціальної ефективності функціонування торговельних підприємств.

Термін "ефективність" нерозривно пов'язаний з поняттям "ефект". Термін "ефект" у перекладі з латинської означає "результат", "наслідок дій". С.В. Мочерний трактує ефект як досягнутий результат у різних формах вияву (матеріальній, грошовій, просуванню по службі, соціальній та ін.) [1, с. 505].

На підприємствах значна увага приділяється економічній ефективності, тоді як соціальна практично не досліджується.

Соціальна складова ефективності характеризує ступінь використання підприємством потенційних можливостей трудового колективу й кожного працівника, його творчих здібностей, успішність вирішення соціальних завдань, поліпшення умов праці та побуту.

За дослідженнями О. Булова, соціальна ефективність економічних перетворень вимірюється не тільки матеріальними витратами суспільства, а й змістом і характером динаміки потреб, інтересів і ціннісних орієнтирів різних соціальних груп і прошарків [2, с. 86].

Поряд з цим, М. Туленков виділяє три групи критеріїв ефективності соціального управління:

- такі, що відображають суспільну користь, отриману в результаті функціонування відповідних систем управління;
- такі, що розкривають сутність організування та функціонування власне керуючих підсистем;
- критерії конкретної соціальної ефективності кожної організаційної структури управління, кожного учасника управління, кожного одиничного управлінського рішення, дій та відносин.

У процесі підготовки та реалізації управлінських рішень до критеріїв ефективності соціального управління доцільно також віднести ступінь врахування суспільної думки, в якій сконцентровані головні оціночні погляди людей на найважливіші проблеми суспільного життя – не тільки з вирішених, але, значною мірою, невирішених соціально значущих питань. Особливо це необхідно, коли мова йде про кардинальні, перспективні завдання, що потребують широкого обговорення.

У вітчизняній та зарубіжній літературі дотепер немає загальноприйнятої методики оцінювання ефективності соціальної діяльності торговельних підприємств, яка давала змогу б оптимізувати отриманий під час розрахунку результат, що, у свою чергу, може позначитися на збільшенні прибутковості, як немає й досить чіткої системи оціночних показників. Нині уже недостатньо сказати, що діяльність торговельних підприємств ефективна, необхідно зазначити величину ефекту, за рахунок чого він отриманий, а також що саме доцільно зробити для отримання більшого ефекту. Тільки в результаті оцінювання соціальної ефективності діяльності торговельних підприємств можна визначити реальний економічний стан (поліпшення, погіршення та незмінність).

Таке оцінювання завжди має активну спрямованість, тому що вона покликана орієнтувати торговельні підприємства у виборі найбільш раціональних напрямів господарської діяльності.

В умовах трансформування економіки України великої актуальності набувають питання комплексного використання усіх чинників, які впливають на соціальну ефективність діяльності торговельних підприємств.

Доцільно запропонувати систему оціночних показників ефективності соціальної діяльності, а саме: рівень оплати праці, співвідношення сукупних реальних доходів і прожиткового мінімуму, розмір фонду споживання у розрахунку на одного працівника, а також рівні захворюваності, плинності кадрів, дисципліни тощо.

Як відзначає С. Мочерний, під соціальною ефективністю необхідно розуміти "відповідність результатів господарської діяльності основним соці-

альним потребам і цілям суспільства". Відштовхуючись від цього визначення, соціальну ефективність діяльності торговельних підприємств можна визначити за розміром фонду споживання в розрахунку на одного працівника.

Взагалі проблема визначення ефективності торговельного підприємства та пошуку шляхів її підвищення є складною і такою, що важко формалізується. Адже будь-яке підприємство – це складна система, яку важко спростити, не втративши при цьому її істотних характеристик. Тому сподіватися, що можна дістати просту й легко зрозумілу схему аналізу, яка давала б змогу отримувати бажаний результат в усіх випадках, було б не зовсім правильно.

Література

1. **Економічна** енциклопедія: у 3-х томах, т. 1/ Редкол.: С.В. Мочерний. – К.: ВЦ "Академія", 2003. – 953 с.
2. **Осовська Г.В.** Основи менеджменту: Навч. пос. для студентів ВНЗ. – К.: Кондор, 2003. – 556 с.
3. **Економіка** підприємства. Навч. пос./ А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін., за ред. А.В. Шегди. – 2-ге вид. – К.: Знання-Прес, 2002. – 335 с.

УДК 336.76:338.2

Доц. О.Ю. Носов, канд. екон. наук. – Львівська КА

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛЬНОЇ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ

Розглядаємо проблему стабільної вартості грошей та забезпечення макроекономічної рівноваги, а також проблему антиінфляційної економічної політики.

Assist. prof. O. Yu. Nosov – L'viv commercial academy

The problems of cost money and macroeconomics balance

The article analyzes problems of cost money and macroeconomics balance and problems antiinflation economic politics.

Проблема макроекономічної стабільності в ринкових економіках тісно пов'язана зі стабільністю національних грошей та їх купівельною спроможністю. Заходи зі стабілізації монетарної сфери у складі державної економічної політики у сучасних ринкових економіках мають пріоритетне значення. В Україні тривалий час у проведенні трансформаційних перетворень головна роль належала заходам зі стабілізації гривні, що визначило основний напрям економічних реформ. Пошук механізмів взаємодії вартості грошей та макроекономічної рівноваги має теоретичне і практичне значення.

Проблема взаємодії стабільності вартості грошей та макроекономічної рівноваги мають широкий діапазон теоретичних підходів, які є складовими більшості сучасних моделей державного регулювання економіки. Аналіз основних підходів до використання монетарних чинників у макроекономічній стабілізації охоплює широкий спектр проблем, пов'язаних з регулюванням купівельної спроможності грошей та антиінфляційними заходами. Порівняння основних концептуальних розходжень та практики стабілізаційних заходів спроможне сприяти вдосконаленню механізмів регулювання української економіки.